

ICNP i den svenska versionen av Snomed CT – kvalitetsgranskning av översättning

Slutrapport 2022

Denna publikation skyddas av upphovsrättslagen. Vid citat ska källan uppges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovsmannens tillstånd.

Publikationen finns som pdf på Socialstyrelsens webbplats. Publikationen kan också tas fram i alternativt format på begäran. Frågor om alternativa format skickas till alternativformat@socialstyrelsen.se

Artikelnummer 2022-3-7806

Publicerad www.socialstyrelsen.se, mars 2022

Förord

Socialstyrelsen har initierat projektet *International Classification of Nursing Practice (ICNP) i den svenska utgåvan av Snomed CT – kvalitetsgranskning av översättning*. Målet är att tillhandahålla en översättning av ICNP i Snomed CT och att förstärka samverkan med Svensk Sjuksköterskeförening. I projektet har det ingått att kvalitetsgranska översättning av ICNP i Snomed CT som en del av den svenska utgåvan av Snomed CT.

Rapporten riktar sig till dem som vill implementera och använda ICNP som en del av Snomed CT. Projektet syftar till att stödja och skapa förutsättningar för användning av ICNP i Snomed CT i en ändamålsenlig och strukturerad dokumentation av omvårdnad.

Genom användning av ICNP i Snomed CT ges utökade möjligheter att på ett standardiserat och systematiskt sätt dokumentera och följa upp information om omvårdnad i vårdens informationssystem. För viss författningsreglerat uppgiftslämnande till Socialstyrelsens hälsodataregister ska Socialstyrelsens hälsorelaterade klassifikationer användas.

Ansvariga enhetschefer på Socialstyrelsen har varit tillförordnad enhetschef Charlotta Holm Sjögren och enhetschef Niklas Eklöf. Erica Culp har ansvarat för att sammanställa rapporten.

Olivia Wigzell
Generaldirektör

Innehåll

Förord	2
Sammanfattning	7
Bakgrund	8
Projektet.....	10
Syfte.....	10
Mål.....	10
Beroenden	10
Genomförande och resultat	11
Förutsättningar för arbetet	11
Kvalitetsgranskning av översättningar	11
Framtagande av förvaltningsplan	13
Användning av ICNP i Snomed CT	14
Samverkan och kommunikation.....	15
Slutsatser och fortsatt arbete	16

Sammanfattning

I augusti 2020 tecknade de internationella ägarorganisationerna för omvårdnadsterminologin International Classification of Nursing Practice (ICNP) respektive Snomed CT ett avtal om att ICNP ska ingå som ett urval i Snomed CT.

Som en följd av detta har Socialstyrelsen etablerat ett egeninitierat projekt med målet att tillhandahålla en strukturerad, enhetlig och entydig översättning av ICNP i den svenska utgåvan av Snomed CT. Projektet har genomförts i samarbete med Svensk sjuksköterskeförening i enlighet med en gemensamt framtagen överenskommelse.

Det primära resultatet av projektet är en kvalitetssäkrad översättning av det internationella ICNP-urvalet. Översättningen är baserad på och beroende av detta ICNP-urval.

Översättningen är genomförd och är nu tillgänglig för implementering i vårdens informationssystem. Den publicerades i samband med publiceringen av den svenska utgåvan av Snomed CT den 30 november 2021, och består av 1 938 unika Snomed CT-kodade begrepp. Begreppen har valts ut inom ramen för avtalet mellan SNOMED International och International Council of Nurses (ICN). Översättningen består av två delar, den ena delen är resultatet av en kvalitetsgranskning av existerande översättning av ICNP och Snomed CT. Den andra delen är översättning till svenska av helt nya Snomed CT-begrepp som ingår i ICNP. En förvaltningsplan för fortsatt översättningsarbete har tagits fram.

Genom användning av ICNP i Snomed CT ges utökade möjligheter att på ett standardiserat och systematiskt sätt dokumentera och följa upp information om omvårdnad i vårdens informationssystem. För viss författningsreglerat uppgiftslämnande till Socialstyrelsens hälsodataregister ska Socialstyrelsens hälsorelaterade klassifikationer användas.

Översättningen av urvalet och nyttan med användning av översättningen har kommunicerats vid olika konferenser och forum, på myndighetens webbsida samt i kontakter med hälso- och sjukvårdsorganisationer och leverantörer.

Erfarenheterna från projektet är att arbetssättet vid kvalitetsgranskningen av översättningen samt samarbetet med Svensk Sjuksköterskeförening har fungerat bra. Projektet ser detta arbetssätt som en möjlig modell för liknande samarbeten kring terminologi, med professionella föreningar inom vård och omsorg.

Bakgrund

Under många år har kvaliteten på dokumentation av omvårdnad rapporterats som otillräcklig. I Socialstyrelsens rapport *Vem dokumenterar vad i den kommunala hälso- och sjukvården – resultat av en undersökning i sex kommuner* år 2010 redovisades bland annat bristande dokumentation i patientjournaler, exempelvis gällande vårdplaner¹. Undersökningen identifierade brister i dokumentationen av åtgärder. Socialstyrelsen anser att denna information är viktig för att kunna följa upp om planerade åtgärder genomfördes och för att kommunicera med andra yrkesgrupper som är involverade i vården och omsorgen av den enskilde personen

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) har också år 2020 rapporterat att brister i dokumentationen i patientjournalerna utgör en patientsäkerhetsrisk. IVO nämner likaledes dokumentation av behovet av en insats eller när en insats har utförts som en brist².

Enligt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (HSLF-FS 2016:40) om journalföring och behandling av personuppgifter i hälso- och sjukvården ska vårdgivaren säkerställa att uppgifterna i en patientjournal är entydiga. För att försäkra sig om att uppgifterna är entydiga bör vårdgivaren använda Socialstyrelsens termbank, hälsorelaterade klassifikationer och Snomed CT när de är tillämpliga.

Historik

Socialstyrelsen och representanter från Svensk sjuksköterskeförening har vid återkommande tillfällen under 2000-talet träffats i syfte att diskutera omvårdnadsspecifikt stöd för dokumentation. Svensk sjuksköterskeförening har lyft att det finns ett gap mellan myndighetens produkter och det behov som finns att kunna dokumentera omvårdnad. Diskussionen mellan Svensk sjuksköterskeförening och Socialstyrelsen har gällt hur vi kan samarbeta i denna fråga. Svensk Sjuksköterskeförening arbetar för införande av den internationella omvårdnadsterminologin International Classification of Nursing Practice (ICNP) som omfattar kodade begrepp för omvårdnad avseende omvårdnadsdiagnoser, -åtgärder och -resultat. Svensk Sjuksköterskeförening har också översatt ICNP till svenska.

Socialstyrelsen samarbetade år 2016 med Svensk Sjuksköterskeförening om en jämförelse mellan ICNP:s svenska översättning och översättningen i Snomed CT. Jämförelsen var baserad på en ekvivalensmappning mellan ICNP och Snomed CT, framtagen av International Council of Nurses (ICN) och SNOMED International i ett internationellt samarbetsprojekt. Resultat av

¹ Socialstyrelsen. Vem dokumenterar vad i den kommunala hälso- och sjukvården? Resultat av en undersökning i sex kommuner. 2010. <https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/klassifikationer-och-koder/2010-12-7.pdf>

² IVO. Vad har IVO sett 2020? Iakttagelser och slutsatser om vårdens och omsorgens brister för verksamhetsåret. 2020. https://www.ivo.se/globalassets/dokument/publicerat/rapporter/rapporter-2021/ivo_vhis-2020.pdf

jämförelsen blev ett dokument som identifierade vissa likheter, olikheter och synonymer.

Under våren 2018 initierade Socialstyrelsen, efter uppvaktning av Svensk sjuksköterskeförening, en intern utredning³ om myndighetens förutsättningar att stödja förvaltning av ICNP. Utredningen inhämtade information om ICNP samt undersökte nationella och regionala förutsättningar för omvårdnadsterminologi.

I augusti 2020, under utredningens gång, tecknade ICN och SNOMED International ett avtal om att ICNP ska ingå som en del av Snomed CT. Avtalet innebär att ICN behåller ägarskapet och fattar beslut om ICNP:s innehåll medan SNOMED International förvaltar, producerar och distribuerar ICNP på uppdrag av ICN.

³ Socialstyrelsen. Förutsättningar för förvaltning av ICNP vid Socialstyrelsen. 2020. Diarienummer 34905/2020-2

Projektet

I mars 2021 etablerade Socialstyrelsen ett egeninitierat projekt för att planera, koordinera och genomföra översättningen av det internationella ICNP-urvalet i Snomed CT, till svenska, i samarbete med Svensk sjuksköterskeförning. Projektet har också haft uppdraget att planera för kommande förvaltning.

Syfte

Projektet syftar till att stödja och skapa förutsättningar för användning av ICNP i Snomed CT i en ändamålsenlig och strukturerad dokumentation av omvårdnad.

Mål

Projektets mål är att tillhandahålla en översättning av ICNP i Snomed CT av hög kvalitet. Aktivitetsmål är:

- att ha genomfört kvalitetsgranskning av 1 525 befintliga översättningar av ICNP i den svenska utgåvan av Snomed CT
- att ha genomfört kvalitetsgranskning av nya översättningar för ICNP i den svenska utgåvan av Snomed CT
- att ha tagit fram en förvaltningsplan för den svenska översättningen av ICNP i den svenska utgåvan av Snomed CT.

Beroenden

Projektet har varit beroende av avtalet mellan de internationella organisationerna SNOMED International och ICN och publiceringen av det internationella ICNP-urvalet med planerat leveransdatum i september 2021.

Det har också funnits beroenden mellan internationellt och motsvarande nationellt arbete kring integrering och översättning av ICNP i Snomed CT och mappning och översättning av Nutrition Care Process Terminology (NCPT) i Snomed CT.

Annat arbete som har påverkat projektet är ändringar i den internationella och nationella utgåvan av Snomed CT.

Genomförande och resultat

Förutsättningar för arbetet

Avtalet mellan ICN och SNOMED International har gett nya förutsättningar för och lösningar på de frågor myndighetens utredning⁴ tog upp rörande förvaltning av översättningen av ICNP till svenska. Detta innebär bland annat att den svenska översättningen av det internationella ICNP-urvalet i Snomed CT kommer att omfattas av Socialstyrelsens ordinarie förvaltningsansvar för den svenska utgåvan av Snomed CT. Det innebär också att ICNP endast tillgängliggörs och distribueras i Sverige som en del av Snomed CT⁵.

För att skapa förutsättningar för arbetet säkerställde Socialstyrelsen resurser hos myndigheten respektive Svensk sjuksköterskeförening. Vi skapade även en organisation och mötesformer för samarbetet. Därefter reglerades parternas respektive roller i en gemensamt framtagna överenskommelse⁶.

Kvalitetsgranskning av översättningar

Socialstyrelsen har koordinerat arbetet för kvalitetsgranskning av befintliga och nya översättningar av ICNP i Snomed CT. Merparten av kvalitetsgranskningsarbetet har utförts av expertgruppen som omfattar fyra representanter från Svensk Sjuksköterskeförening och en representant från myndigheten. Samtliga medverkande har sjuksköterskekompetens och stor erfarenhet av omvårdnadsinformatik. Aktiviteterna för kvalitetsgranskning av översättningar beskrivs nedan:

1. sammanställning av underlag för arbete med kvalitetsgranskning före och efter publicering av det internationella ICNP-urvalet, 2021-10-21
2. jämförelse mellan begreppen i ICNP med motsvarande i internationella Snomed CT
 - ➔ *notering av avvikelser mellan engelska ICNP-begreppen och engelska Snomed CT-begrepp för vidarebefordran till ICN*
3. jämförelse mellan de svenska ICNP-översättningarna och motsvarande svenska Snomed CT-översättningar
 - ➔ *notering av avvikelser mellan ICNP-översättningar och svenska Snomed CT för eventuella ändringar i svenska översättningen av Snomed CT respektive ICNP*
4. harmonisering av svenska ICNP-översättningar med svenska Snomed CT-översättningar för inläggning i den svenska utgåvan av Snomed CT

⁴ Socialstyrelsen. Förutsättningar för förvaltning av ICNP vid Socialstyrelsen. 2020. Diarienummer 34905/2020-2

⁵ <https://www.snomed.org/news-and-events/articles/ICNP-SNOMEDCT-Nursing-Practice-Reference-Set>

⁶ Överenskommelse mellan Socialstyrelsen och Svensk Sjuksköterskeförening om samarbete. 2021. Diarienummer 6680/2021-2 hos Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har gått igenom samtliga 1 988 begrepp som ingick i granskningen av ICNP i Snomed CT. Av dessa begrepp var 1 689 befintliga⁷ Snomed CT-begrepp och 249 nya⁸ Snomed CT-begrepp inkluderade i det internationella ICNP-urvalet, det vill säga totalt 1 938 unika Snomed CT-begrepp. 50 begrepp exkluderas från ICNP-urvalet efter internationellt beslut.

Under projektet har 23 expertgruppsmöten hållits där frågor om översättning diskuterats. Resultatet är en översättning av begreppen i ICNP-urvalet, *1157358007 | International Classification for Nursing Practice reference set*⁹, i form av ett språkurval. I språkurvalet, *83461000052100 | språkurval ICNP svenska*¹⁰, ingår de svenska rekommenderade termerna för ICNP-begreppen. Vid behov har dessa termer anpassats till relevanta benämningar ur ett omvårdnadsperspektiv. Språkurval ICNP svenska är en del av den svenska utgåvan av Snomed CT releasen 2021-11-30.

Koordinering med annat arbete

Projektet har beaktat och medverkat i både internationella och nationella arbeten kring ICNP, NCPT och Snomed CT.

I det internationella arbetet har Socialstyrelsen bidragit med att bevaka och delta i diskussionen kring arbetet som bedrivs av ICN, SNOMED International och AND (Academy of Nutrition and Dietetics) som äger NCPT. Detta innebär att representanter från myndigheten har lett och/eller deltagit i SNOMED Internationals *Nursing Clinical Reference Group*¹¹ och *Nutrition Care Process Terminology Clinical Project Group*¹². Det har lett till snabbare tillgång till information för en mer välgrundad utredning av termer och begrepp.

Det nationella arbetet med översättning av ICNP respektive NCPT inom ramen för Snomed CT har koordinerats av Snomed CT-förvaltningen. Detta har inneburit att projektets arbete har synkroniserats med nationella Snomed CT-diskussioner, förvaltningsarbete samt andra relevanta nationella projekt.

Kvarstående arbete

På grund av försening av det internationella ICNP-urvalets planerade leverans september 2021 har kvalitetsgranskningen av ca 220 svenska översättningar försenats. Dessa översättningar har därför öronmärkts för kvalitetsgranskning av Svensk sjuksköterskeförening i den kommande Snomed CT-releasen i maj 2022. I samma release kommer också förslag till förbättringar i den svenska utgåvan av Snomed CT som helhet att hanteras. Detta arbete kommer att ske inom myndighetens ordinarie förvaltning av Snomed CT.

⁷ Existerande i Snomed CT före juli 2021

⁸ Tillagda i Snomed CT 31 juli 2021

⁹ <https://confluence.ihtsdotools.org/display/RMT/ICNP+SNOMED+CT+Nursing+Practice+Refset+Release+Notes++July+2021>

¹⁰ <https://confluence.ihtsdotools.org/display/RMT/SNOMED+CT+Managed+Service++Sweden+Extension+Release+Notes++November+2021>

¹¹ <https://confluence.ihtsdotools.org/display/Nursing/Nursing+Clinical+Reference+Group>

¹² <https://confluence.ihtsdotools.org/display/NCPTCPG/Nutrition+Care+Process+Terminology+Clinical+Project+Group>

Framtagande av förvaltningsplan

I enlighet med överenskommelsen mellan Socialstyrelsen och Svensk sjuksköterskeförening har en första version av en förvaltningsplan tagits fram. Detta ger bra förutsättningar för fortsatt diskussion och samarbete kring förvaltning av *språkurval ICNP svenska*.

Förvaltningsplanen klargör vad som ska utföras i förvaltningsverksamheten. Framtagande av förvaltningsplanen sker i flera steg:

- kartläggning och sammanfattning av interna och externa projektaktiviteter
- utformning av text för bearbetning
- koordinering av möten mellan Svensk sjuksköterskeförening och Socialstyrelsen för bearbetning och färdigställande av textens innehåll.

Resultatet är en förvaltningsplan för språkurval ICNP svenska som gäller för perioden 2021-12-01 – 2022-12-01. Denna förvaltningsplan förtydligar bl.a. att Socialstyrelsen förvaltar detta språkurval och Svensk sjuksköterskeförening stödjer översättningen som ingår i språkurvalet. Förvaltningsplanen beskriver också hur frågor och behov kring ICNP i Snomed CT hanteras samt förvaltningsaktiviteterna inklusive tidplan. Tidplanen har beaktat de befintliga release-processerna för Snomed CT nationellt och internationellt.

Användning av ICNP i Snomed CT

ICNP i Snomed CT är ett kodat standardspråk för omvårdnad som stödjer dokumentation och uppföljning i vårdens informationssystem. ICNP ingår därmed som en del i den multiprofessionella kliniska terminologin Snomed CT.

Den information om omvårdnad som idag dokumenteras i fritext, och inte sällan separerat från andra journalanteckningar, kan uttryckas med ICNP-urvalet. På så sätt kan information om omvårdnad förstås över professions- och organisationsgränser, och även lättare återanvändas i olika sammanhang. Detta kan även stödja patientsäkerhetsarbetet med evidensbaserad uppföljning.

I tabellen visas ett exempel på rekommenderad term i Snomed CT och motsvarande rekommenderad term i ICNP-urvalet. Den rekommenderade ICNP-termen kan användas i dokumentation av omvårdnad i patientjournal som ett alternativ till den rekommenderade Snomed-termen.

Exempel på rekommenderade termer i Snomed CT respektive i ICNP-urvalet

Snomed CT-kod	Snomed CT	ICNP urval i Snomed CT
414191008	bedömning av fallrisk	bedöma fallrisk
129839007	riskerar att falla	risk för fall
129839007	förebyggande av fall	fallprevention
1141715008	inget fall	inget fall

När ICNP-urvalet läggs in i vårdinformationssystemen behöver hänsyn tas till Snomed CT:s hierarkiska indelning¹³ respektive ICNP:s grundläggande indelning i omvårdnadsdiagnoser, -åtgärder och -resultat så att de enskilda begreppen tillgängliggörs i rätt kontext.

¹³ Innehållet i Snomed CT – en översikt, version 2.1.

<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/dokument-webb/klassifikationer-och-koder/snomed-ct-oversikt-v2-1.pdf>.

De topphierarkier i Snomed CT som är aktuella i ICNP-urvalet är åtgärd, fynd, regim/terapi och omständighet som rör visst sammanhang

Samverkan och kommunikation

En förutsättning för projektets resultat är den goda samverkan som Socialstyrelsen har haft med Svensk sjuksköterskeförening.

Socialstyrelsen har också samverkat med Direktoratet för e-helse i Norge gällande översättning av ICNP i Snomed CT. Organisationerna har delat med sig av underlag för översättningsarbetet och planerar för framtida samarbete.

Socialstyrelsen har samverkat med E-hälsomyndigheten om att tillgängliggöra det svenska språkurvalet för ICNP i E-hälsomyndighetens tjänst för Nationella gemensamma specifikationer (NGS-tjänsten)¹⁴.

Samverkan med ovanstående aktörer har huvudsakligen rört områden där Socialstyrelsen identifierat att samarbete kan ge potentiell nytta till kvalitetsgranskningen av översättningar för ICNP i Snomed CT eller där en organisation har kontaktat myndigheten i motsvarande syfte.

Översättning av det internationella ICNP-urvalet i Snomed CT och nyttan med användning av urvalet har kommunicerats vid konferenser och forum, i kontakter med hälso- och sjukvårdsorganisationer och leverantörer samt på myndighetens webbsida¹⁵ och i nyhetsbrev.

Socialstyrelsen presenterade arbetet med ICNP i Snomed CT på Vitalis 2021, en digital e-hälsomässa. Presentationen gjordes tillsammans med Svensk sjuksköterskeförening och ingick som en del av Socialstyrelsens tema *Förutsättningar för ändamålsenlig dokumentation*.

Socialstyrelsen deltog på Sjuksköterska 2025 – digitala verktyg för framtidens omvårdnad 2021, en konferens arrangerad av Svensk förening för omvårdnadsinformatik. Myndigheten var representant i presentationen *Arbete med ICNP i Sverige*.

Under projektet har Socialstyrelsen också haft diskussioner med regioner inom SUSSA-samarbetet¹⁶ och en journalsystemleverantör som har visat intresse för ICNP-språkurvalet.

Information om det pågående arbetet har spridits genom Socialstyrelsens webbplats och nyhetsbrev. Webbsidan har information om ICNP i Snomed CT och om Socialstyrelsens arbete med att ta fram språkurvalet för ICNP tillsammans med önskemål om kommentarer på detta språkurval.

Socialstyrelsen har även tagit emot frågor och kommunicerat om ICNP i Snomed CT i två nationella forum: Socialstyrelsens *Öppet forum om Snomed CT för användare*¹⁷ och Sveriges kommuner och regioners (SKR) *NAG användning av Snomed CT*¹⁸.

¹⁴ <https://ngs.ehalsomyndigheten.se/specifikation/soskodverk/icnp>

¹⁵ <https://www.socialstyrelsen.se/kunskapsstod-och-regler/omraden/e-halsa/tillampning/omvardnadsterminologi-i-sno-med-ct/>

¹⁶ <https://skr.se/skr/halsasjukvard/utvecklingavverksamhet/ehalsa/dethargorskrinomehalsa/framtidensvardinformati-onsmiljo.26176.html>

¹⁷ <https://www.socialstyrelsen.se/utveckla-verksamhet/e-halsa/snomed-ct/lar-dig-mer-om-snomed-ct/>

¹⁸ <https://skr.se/download/18.1ff92a4417a75ec3e14c60d1/1627567984084/Snomed-CT.pdf>

Slutsatser och fortsatt arbete

Erfarenheterna från projektet har visat att arbetssättet vid kvalitetssäkring av översättningen av ICNP-urvalet och samarbetet med Svensk Sjuksköterskeförening har fungerat bra och levererat önskvärda resultat inom tidsramen. Vi ser detta arbetssätt som en möjlig modell för att samarbeta kring terminologi med professionella föreningar inom vård och omsorg.

Vid projektavslut går arbetet med kvalitetssäkring av översättning i språk-urvalet in i den ordinarie förvaltningen av Snomed CT vilket tydliggörs i den särskilt framtagna förvaltningsplanen för språkurvalet.

I arbetet med ICNP i Snomed CT har myndigheten identifierat flera behov för vidare arbete och samarbete. Det finns fortsatt ett behov av kvalitetssäkring av översättningen och samarbete med Svensk sjuksköterskeförening. Socialstyrelsen fortsätter samarbetet enligt överenskommelsen.

Socialstyrelsen avser att fortsätta samarbetet med Norge. Detta möjliggör delande av erfarenheter från översättning och implementation av ICNP-urvalet. Dessutom kan gemensamma behov lyftas i det internationella arbetet.

Under projektet har Socialstyrelsen haft diskussioner med några regioner och en journalssystemleverantör som har visat intresse för ICNP i Snomed CT. I det fortsatta arbetet kommer myndigheten att ge användarstöd till användarna i enlighet med ordinarie förvaltningsrutiner och utreda eventuella behov av implementeringsstöd för ICNP-urvalet.

Socialstyrelsen har också identifierat möjligheten att utreda hur användning av ICNP-urvalet kan bidra som en del i myndighetens patientsäkerhetsarbete, där enhetlig dokumentation är en grundläggande förutsättning för en säker vård. Ett område att undersöka närmare kan vara hur innehållet i ICNP-urvalet kan stödja dokumentation som rör vårdskador. Med erfarenheterna från översättningsarbetet, finns även möjlighet att mer generellt se över hur ICNP-urvalet tillsammans med de hälsorelaterade klassifikationerna kan stödja dokumentation kring omvårdnad.